

Tidskriftshistoria när Sydasiens arkiv görs sökbart

av Johan Mikaelsson

Lars Eklund var Sydasiens redaktör 1982–2007. Under de 25 åren sattes 100 nummer ihop. Nu kan artiklar, ämnen, orter och författare sökas och numren läsas som pdf. Foto: Johan Mikaelsson

Beräknad lästid 10 minuter

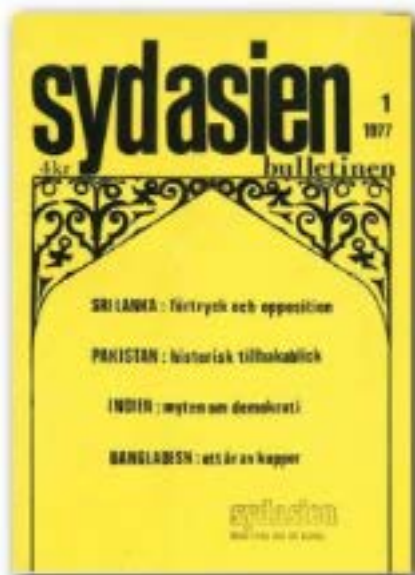

Irunda tal gjorde Sydasiens redaktion 5000 sidor åren 1977 till 2010. När arkivet med innehållsförteckning nu görs tillgängligt på Sydasien.se blir innehållet sökbart. Besök fliken "Arkiv" – men följ först med när tidigare redaktören Lars Eklund intervjuas kring tidskriftens historia.

Tack vare Lars Eklund, Sydasiens redaktör 1982–2007 och Thomas Bibin, som var med och grundade tidskriften och var ansvarig utgivare till dess att Sydasien 2010 föll av hyllan som tryckt kvartalstidskrift, är Sydasiens kunskapsskatt tillgänglig för alla.

Bibin skannade in alla sidor redan 2011 och Eklund publicerade numren som pdf på sin webbplats. Tidigare i år kunde Sydasien i ett första steg publicera klickbara förstasidor, med länkar till numren som pdf.

Första numret av Sydasienbulletinen (1/1977).

historia, kultur, politik och samhälle på sidorna. Tre olika redaktioner, Stockholm, Göteborg respektive Malmö/Lund, planerade och gjorde numren oberoende av varandra.

I Stockholmsredaktionen fanns biståndsarbetare vid Sida, exempelvis Daniel Asplund, och personer med starkt politiskt engagemang. Detta var en tid när undantagstillstånd rådde i Indien och flera av grannländerna styrdes av diktatoriska regimer. Flera duktiga journalister, bland andra Kalle Kjellman, var också aktiva. En grupp sydasiater, bland andra journalisten Gautam Navlakha, förespråkade mer aktivism för att åstadkomma förändring.

– Det här ledde till en konflikt som gjorde att aktivisterna drog sig ur efter något år då de inte kunde få utlopp för sin aktivism genom Sydasien, förklarar Lars Eklund.

Redaktionerna i Göteborg och Skåne dominerades av journalister och forskare som ville göra en läsvärd kulturtidskrift.

Redaktionerna i Göteborg och Skåne dominerades av journalister och forskare som ville göra en läsvärd kulturtidskrift. I Skåne var sociologen Staffan Lindberg en ledande medlem i redaktionen.

Efter avslutade studier reste Lars Eklund runt ett halvår i Indien, Bangladesh och Sri Lanka. Hösten 1982 utsågs han till redaktör och tog över efter Afghanistankännaren Carl-Johan Charpentier som tvingats avgå till följd av att han för sent insåg att hans stöd för Saurrevolutionen i Afghanistan 1978 och den sovjetiska inmarschen var förödande för trovärdigheten.

För Lars Eklund började resan med tidskriften 1979, då han vid journalisthögskolan i Göteborg lärde känna Thomas Bibin och Stig Hansén som var aktiva i tidskriftsföreningen. Första numret av Sydasienbulletinen, som tidskriften först kallades, hade sett ljuset 1977.

Lars Eklund arbetade på olika lokaltidningar och hamnade så småningom på tidningen Arbetet i Malmö och Thomas Bibin arbetade på Sveriges Radios redaktion i Göteborg. Stig Hansén var kulturjournalist och författare och skrev om bland annat om reportagehantverket.

Vid sidan av sina ordinarie arbeten höll de en låga brinnande för att skriva om länderna i Sydasien. I tidskriften med samma namn trängdes berättelser om

Året efter att Lars tog över redaktörskapet bytte tidskriften namn till Sydasiens – politisk och kulturell tidskrift. Med åren tog det kortare Sydasiens över.

Lars berättar att redaktörsrollen inledningsvis framför allt handlade om samordnande. Han var spindeln i nätet, som hade kontakter med prenumeranter och bibliotek.

– De tre redaktionernas självständighet gjorde att det blev lite spretigt innehållsmässigt och inte minst layoutmässigt. Men det var ett sätt att göra tidning som gjorde att arbetsbördan inte blev för betungande. Jag var själv medlem i Göteborgsredaktionen, även efter att jag flyttat tillbaka till Lund, och det innebar att jag jobbade praktiskt bara med vart tredje nummer.

Rubriker, ingresser och spalter med brödtext, bilder och bildtexter klistrades in på sidor. När allt var klart skickades underlag för tidningssidor till tryckeriet där sättere tog vid.

– Det var ett hantverk, man ritade på papper, mätte och skickade en beställning till sätteriet. Man fick klippa och klistra för att göra sidorna. Ute på dagstidningarna var det förbjudet för journalister att försöka göra sidor färdiga. Sätteriet skulle göra det hela.

Lars och Thomas under monteringshelg i Vassbotten. Foto: Sydasiens

Gemensamt inom Sydasiens olika redaktioner i landet var att det slutliga arbetet med att sätta ihop tidningarna ofta gjordes i sommarstugor. Stockholmarna träffades på en ö i Stockholms

skärgård och Göteborgsredaktionen samlades i Vassbotten i Bohuslän. Skänegänget träffades i Sören Sommelius sommarstuga på Hallandsåsen.

– Det var två skilda epoker med tidskriften. Under de första 15 åren träffades vi som ett tajt gäng och monterade numren tillsammans, med vin och god mat och lite promenader. Det var ett mysigt sätt att göra tidning, berättar Lars.

Andra halvan av 1980-talet, vid det som kan ses som guldålder för tidskriften, hade Sydasien 1500 prenumeranter.

– En höjdpunkt var 1987, när Festival of India arrangerades i Stockholm och Lund med en mängd spännande inslag. Då

gjordes nummer tre 1987, som Johan Tell vid Vagabond arbetade med, och det innehöll jättebra texter om Indien.

Tidsandan förändrades successivt under 1980-talet och i början av 1990-talet kändes solidaritetsarbete som förlegat och intresset för tredje världen sjönk drastiskt.

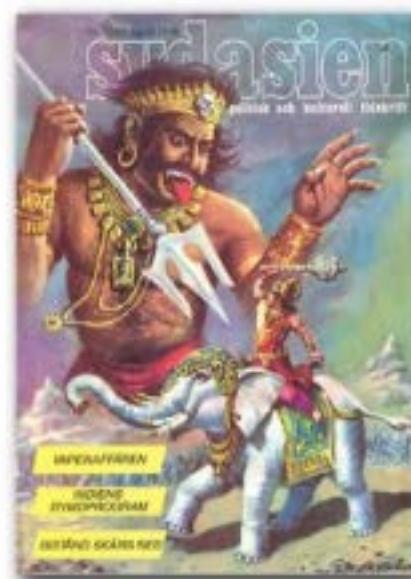
Därtill började produktionen av tidningssidor i mitten av 1990-talet att datoriseras, i det som benämndes *desktop publishing*. I tidningsvärlden blev grafiker plötsligt överflödiga. Många hade stretat emot teknikutvecklingen och fick svårt att hitta nya jobb.

För Sydasien ändrades arbetssättet snabbt.

– Med teknikens utveckling kunde vi från 1990-talet göra allt i en dator. Det ledde till att den sociala biten försvann. Man satt mer vid sin dator.

Lars förvandlades från en samordnande spindelfigur till att bli en arbetande redaktör för alla nummer, detta i kompanjonskap med Katarina Sandström Blyme i Vadstena som även hon layoutade tidningssidor. Tillsammans svarade de för innehåll och layout av samtliga nummer från mitten av 1990-talet till 2007.

– Vi brukade träffas för planeringsmöten på någon trevlig plats såsom Arbetets museum i Norrköping eller i min sommarstuga på Österlen, berättar Lars.

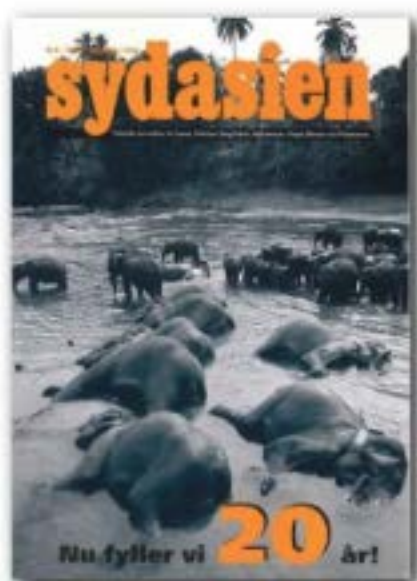
På 1980-talet hade tidskriftens layout utvecklats och färgbilder gjort entré.

Redaktionsmöte i Norrköping 1998, Lars Eklund, Katarina Sandström Blyme och Zac O'Yeah. Foto: Sydasien

I samband med nummer fyra 1997 fyllde tidskriften 20 år. Jubileet skulle givetvis uppmärksammas i tidningen.

– På den tiden var Zac O'Yeah medlem i redaktionen och han var med oss i Lund, där vi planerade för ett jubileumsnummer. Under natten satte han sig och sträckläste samtliga nummer från 1/77 till 3/97 och skrev sedan en helt fantastisk text om tidningens utveckling. Det var oerhört imponerande, minns Lars.

Namnen på alla medverkande, över 1000, publicerades. Något år senare drog Lars Eklund som ett komplement till den tryckta tidningen igång initiativet Monsun, en föregångare till Sydasien.se.

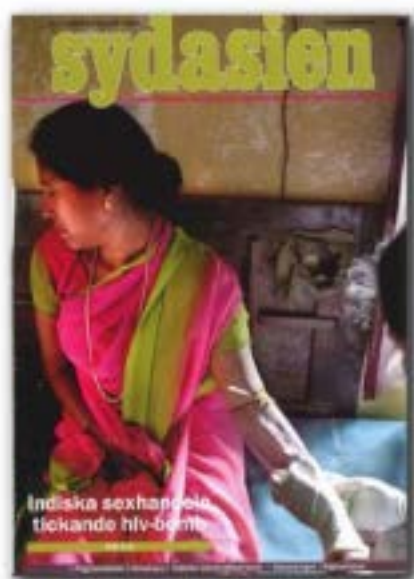
– I slutet på 1990-talet hade vi så mycket material. Även om vi gjorde 40 sidor så fanns det mer att publicera. Därför gjorde vi bilagor på nätet.

Den tryckta upplagan sjönk dess värre stadigt under 1990-talet och fallet blev djupare när användning av internet för informationsinhämtning eskalerade.

– I slutet av 1990-talet tappade vi många privatpersoner. Många tyckte att allt fanns på nätet. Biblioteken höll fast länge vid att prenumerera. Men Sida kunde inte längre beställa 50 exemplar, som de hade gjort under många år.

Lars började arbeta som biträdande föreståndare vid det då nystartade forskningsnätverket Sasnet (Swedish South Asian Studies Network), knutet till Lunds universitet i januari 2001. Fram tills dess hade han jobbat med annan journalistisk verksamhet på dagarna, och haft Sydasien vid sidan av.

– Men nu blev det arbete med Sydasien i Sasnet på dagarna och med tidskriften på kvällen.

Sista numret av Sydasien i Lars Eklunds regi, nr 4 2007.

Efter några år beslutade han sig för att låta någon annan ta vid som redaktör. När John Senewiratne blev redaktör 2008 var skeppet svårt att vända. Ökade kostnader för tryck i kombination med sänkt tidskriftsstöd gjorde att Sydasien 2011 övergick till att bli en renodlad webbtidskrift, med Johanna Sommansson som ny redaktör.

Sedan 2018 gör Sydasien två tryckta nummer per år, en satsning som sponsras av Sasnet. Från 2020, med två nya redaktörer, innehåller de två tryckta utgåvorna (ett reportagemagasin och en årsbok), till skillnad från 2018-2019, enbart texter som inte tidigare är publicerade på Sydasien.se. Och nu är planen att 2021 åter bli kvartalstidskrift.

Tror du att det kan finnas en plats för Sydasien som tryckt tidning även i framtiden?

– Ja, det tror jag. Det kommer ju ständigt nya artiklar på nätet. Men jag är ju gammal tidningsman och vill ha en tryckt tidning. Kvartalsutgivning är nog önskvärt för att hålla kontinuitet.

Sedan Lars Eklund gick i pension 2016 har han arbetat med ett nordiskt Sydasiennätverk. Han har även publicerat ett hundratal resebrev med bilder från resor i Europa, Asien och Mellersta Östern, inklusive i alla åtta länder i Sydasien under fyra decennier. Han skriver också en och annan artikel för Sydasien, senast en recension av tidskriften Ord&bilds temanummer om indisk litteratur.

Och så sjunger han *rabindrasangheet*, alltså sånger av indiske/bengaliske Nobelpristagaren Rabindranath Tagore i Lunds Tagorekör som leds av hustrun Bubu.

Och så sjunger han *rabindrasangheet*, alltså sånger av indiske/bengaliske Nobelpristagaren Rabindranath Tagore i Lunds Tagorekör som leds av hustrun Bubu.

Vintern 2019–20 var kören i Bangladesh, på en turné som Lars och andra beskriver som "bejublåd". Lars har också något så exklusivt som en egen lägenhet i andra hemstaden Kolkata.

Boken *Miraklet Indien och dess baksida* gav Lars Eklund ut tillsammans med vännen Staffan Lindberg 2018. Staffan var professor i sociologi vid Lunds universitet och grundare av och föreståndare för Sasnet till 2007, då han gick i pension. Boken innehöll förutom egna kapitel också kapitel av ett flertal Indienkännare runtom i Norden.

– Staffan var den främste initiativtagaren till tidskriften Sydasien. En rolig anekdot är att Staffans mamma 1976 undrade hur han kunde missa det kungliga bröllopet för att starta en tidskrift om Sydasien. Han var också en helt unik person i den akademiska världen. Där det handlade mycket om avundsjuka, konkurrens och kamp om medel var han en idealist, säger Lars.

Bubu och Lars är aktiva i Lunds Tagorekör.
Foto: Johan Mikaelsson

Sydasien reportagemagasin med tema klimat och vatten släpptes i mitten av oktober.

Ett möjligt nästa utvecklingssteg i arkivet kan bli att införliva samtliga artiklar som publicerats på Sydasien.se från 2011 till idag.

De sex nummer som tryckts från 2017 till idag har ännu inte lagts i arkivet, men kan **beställas** från redaktionen, liksom tidigare nummer.

De fem nummer som gavs ut 2017–2019 innehöll till största del artiklar som tidigare publicerats på Sydasien.se. Från 2020 innehåller reportagemagasinet och den kommande årsboken enbart nya texter.

Läs mer

Tidskriften Sydasien kan nu följas till rötterna i [arkivet](#).

Staffan Lindberg avled den 7 januari 2019. Lars Eklund skrev en [minneskrönika](#) i Sydasien.

Lars har på sin hemsida en [minnessida](#) för Staffan.

Elsa Termenon skrev i december 2018 en [recension](#) av boken *Indien och dess baksida* på Sydasien.se.

Lars har själv summerat sitt kvartssekel som redaktör för Sydasien ([länk nedan](#)).

Mina 25 oförglömliga år som redaktör för SYDASIEN

När tidskriften SYDASIEN (eller Sydasienbulletinen som tidningen hette i början) startade 1977 var det problemen som dominerade, med massiv fattigdom, orättfärdiga levnadsvillkor och politiskt förtryck. Indira Gandhis undantagstillstånd i Indien åren 1975-77 och de nytillträdde diktatoriska regimerna i Pakistan och Bangladesh var saker som engagerade en ganska liten skara människor i Sverige, bestående av journalister, forskare och biståndsarbetare samt en grupp i Stockholmstrakten boende politiska aktivister från Sydasien. Sociologen Staffan Lindberg i Lund var en av de drivande krafterna